

Lietuvos žaliųjų partijos pozicija dėl Kapčiamiesčio karinio poligono steigimo

2025 metų pabaigoje ir 2026 metų pradžioje Lietuvoje viena jautriausių ir daugiausiai visuomenės nerimo sukėlusių temų tapo sprendimas steigti naują karinį poligoną Kapčiamiesčio girioje. Šis sprendimas vienu metu palietė tris pamatinius viešojo intereso laukus – nacionalinį saugumą, gamtos apsaugą ir vietos gyventojų teises.

Lietuvos žaliųjų partija laiko savo pareiga šiuo klausimu pateikti aiškią, atsakingą ir faktais bei teise pagrįstą poziciją, kuri pripažįsta saugumo realijas, bet kartu aiškiai apibrėžia ribas, už kurių negali būti aukojami gamtos ir žmonių interesai.

Nacionalinio saugumo argumentai

Lietuvos žaliųjų partija **pritaria Kapčiamiesčio karinio poligono steigimui**, vertindama tai kaip **neišvengiamą sprendimą dabartinėmis geopolitinėmis sąlygomis**.

Šį pritarimą lemia žemiau išdėstyti argumentai:

- **Pietų Lietuvos ir Suvalkų koridoriaus reikšmė.**
Kapčiamiesčio apylinkės yra greta Lietuvai gyvybiškai svarbaus Suvalkų koridoriaus – vienintelio sausumos kelio, kuriuo galimo karinio konflikto atveju Lietuvą pasiektų NATO ir Europos Sąjungos sąjungininkų parama. Šio maždaug 50 km pločio ruožo saugumas yra kritinis valstybės išlikimui.
- **Karinės infrastruktūros disbalansas.**
Didžioji dalis Lietuvos karinių poligonų šiuo metu sutelkta Šiaurės Rytų, Centrinėje ir Vakarų Lietuvoje (Pabradė, Rukla, Kazlų Rūda, Rūdininkai), kai tuo tarpu Pietų Lietuvoje iki šiol nebuvo bataliono dydžio kariniams vienetams tinkamos infrastruktūros.
- **Augantys Lietuvos kariuomenės poreikiai**
Esami didieji poligonai jau yra užimti arba priskirti sąjungininkų pajėgoms (Pabradė – JAV pajėgoms, Rūdininkai – Vokietijos brigadai). Kapčiamiesčio poligonas būtinas Lietuvos kariuomenės savarankiškam bataliono dydžio vienetų rengimui ir bendroms pratyboms su Lenkijos ginkluotosiomis pajėgomis.
- **Realios alternatyvų stoka.**
Lietuvos kariuomenei reikalinga vientisa, apie 15 000 hektarų teritorija, kurioje būtų kuo mažesnė gyventojų koncentracija. Kapčiamiesčio regione yra apie 100 nuolat gyvenamų sodybų – kelis kartus mažiau nei kitose svarstytose alternatyvose. Reikšminga teritorijos dalis priklauso valstybei, todėl realiai vertinant situaciją kitų teritorijų, atitinkančių tiek karinius, tiek logistinius reikalavimus, šiuo metu nėra.

Pastaba dėl sprendimų logikos ateityje

Kartu būtina pažymėti, kad sprendimas buvo priimtas ir ekonominio patogumo logika, pasirenkant teritoriją, kurioje dominuoja valstybinė žemė. Nors šiuo atveju sprendimas laikomas neišvengiamu, ateityje turi būti rimtai svarstomos ir intensyviai ūkinės veiklos nualintos žemės ūkio paskirties teritorijos, net jei jos yra privačioje nuosavybėje. Tokiose teritorijose saugumo infrastruktūra galėtų būti derinama su ilgalaikiu ekologiniu atsikūrimu.

Gamtosauginės rizikos

Planuojama poligono teritorija iš dalies persidengia su „Natura 2000“ teritorijomis, draustiniais ir Europos svarbos buveinėmis, kuriose gyvena Europos Sąjungos saugomos rūšys, įskaitant vakarinį kurtinį (*Tetrao urogallus*) ir medvarlę (*Hyla arborea*).

Vadovaujantis Paukščių direktyva (2009/147/EB) ir Buveinių direktyva (92/43/EEB), bet koks reikšmingas poveikis „Natura 2000“ teritorijoms laikomas neigiamu, kol neįrodyta priešingai.

Pagrindinės rizikos:

- miškų kirtimai karinei infrastruktūrai;
- dirvožemio fizinis pažeidimas, erozija ir galimos taršos rizikos;
- grėsmė gruntiniams vandenims;
- triukšmo poveikis paukščių perėjimui ir gyvūnų elgsenai;
- buveinių fragmentacija ir ekologinių jungčių praradimas.

Veiklos ribojimas, funkcinis zonavimas ir kompensacijos

Visiškas „Natura 2000“ teritorijų apėjimas nėra realistiškas, todėl būtinas griežtas funkcinis zonavimas.

Reikalaujame:

- atskirti intensyvios karinės veiklos zonas nuo jautriausių teritorijų;
- nustatyti ekologinės ramybės zonas;
- taikyti sezoninius apribojimus (ypač kurtinių tuoktuvių ir paukščių perėjimo laikotarpiu);
- integruoti buferines zonas kaip privalomą planavimo elementą.

Kompensacinės priemonės nėra politinis pasirinkimas, o teisinė pareiga pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį.

Reikalaujame:

- Europos svarbos rūšių ir buveinių praradimą kompensuoti didesne apimtimi kitose teritorijose;
- steigti naujas saugomas teritorijas toms pačioms rūšims;
- finansuoti ilgalaikes rūšių atkūrimo programas;
- užtikrinti kompensacijų efektyvumo ilgalaikę stebėseną.

Medžioklė karinėse teritorijose

Lietuvos žaliųjų partija kategoriškai nepitaria medžioklei karinėse teritorijose.

Gyvūnai, nuolat gyvenantys karinių poligonų teritorijose, pripranta prie šūvių, sprogimų ir karinės technikos keliamo triukšmo, todėl tampa mažiau baikštūs. Dėl to medžioklė tokiose

teritorijose tampa nesąžininga ir nehumaniška, pažeidžianti gyvūnų savisaugos mechanizmus ir gyvūnų gerovės principus.

Vietos gyventojai ir socialinis teisingumas

Lietuvos žaliųjų partija pabrėžia, kad vietos gyventojai negali tapti šalutine šio sprendimo žala.

Reikalaujame:

- nekilnojamojo turto išpirkimo rinkos ar didesne nei rinkos kaina;
- moralinės žalos atlyginimo;
- aiškių terminų ir teisinių garantijų;
- realios pagalbos nutraukiamiems verslams.

Tai nėra geros valios klausimas – tai socialinio teisingumo ir valstybės bei jos žmonių, aukojančių savo gyvenimo būdą vardan bendrojo gėrio, orumo klausimas.

Politinis procesas, komunikacija ir dezinformacija

Lietuvos žaliųjų partija kritiškai vertina sprendimo įgyvendinimo procesą.

Valstybės gynimo tarybos sprendimo komunikacija buvo skubota ir nepakankamai parengta. Vietos gyventojai apie sprendimą sužinojo iš žiniasklaidos, o ne iš valstybės institucijų. Krašto apsaugos ministerijos ir kariuomenės komunikacijoje trūko empatijos ir pasirengimo. Prezidento institucija per ilgai neužėmė telkiančio vaidmens.

Šis komunikacinis vakuumas sudarė palankias sąlygas dezinformacijai ir priešiškų jėgų manipuliacijoms.

Skelbiame,

Lietuvos žaliųjų partija laikosi pozicijos, kad **nacionalinis saugumas ir gamtos apsauga nėra priešybė**, tačiau jie gali būti suderinti tik per aiškias teises, aplinkosaugines ir socialines ribas.

Kapčiamiesčio karinis poligonas turi būti steigiamas tik pripažįstant neišvengiamą žalą gamtai ir užtikrinant realias kompensacines priemones, o ne pasirenkant pigiausią ir greičiausią sprendimą.

Mūsų pareiga užtikrinti, kad šis sprendimas netaptų tylia gamtos ir žmonių auka, bet būtų brandžios valstybės gebėjimo derinti interesus pavyzdys.